

BUZU ERİTEN VOLKAN

Eğer yarın, Antarktika'da keşfedilen volkan faaliyete geçerse, Güney kutbunu örten buz tabakası akmaya varan seviyeye erimeye başlayabilir.

Bu volkan, bölge üzerinde bir keşif yapan Amerikalı jeofizikçi Donald Blankenship tarafından 1987'de yapılan gözlemler sonucu keşfedildi. Buz dağının bir kısmının daha hareketli olması yanardağın varlığını düşündürmese ilen bir ip ucu oldu.

Blankenship, dünyanın en donatılmış kurumlarından biri olan çok tanınmış Lamont-Doherty Earth Observatory ve kimisi Amerikalı bilim adamı Blankenship, Antarktika hakkında üç sene önce başlattığı bir inceleme yürütüyordu. Meslektaşları Rabin Bell ile beraber, o zamana kadar sadece bir onsekizden başka bir şey olmayan bu yanardağın, gerçekten var olup olmadığını araştırmak için bu bölgeye bir daha gitti. Buzların kalınlığını, manyetik alanını, kaya yatağındaki yer çekimi gücünü ölçtü.

Daha birçok ölçümler yapan Blankenship'e göre, eğer buzulun bir kısmı diğer kısımlarından daha hızlı ilerliyorsa, bu diğer kısımlara göre biraz daha fazla sivilaşmış olmasından, bir başka deyişle ısınmış olmasından idi. Ama nasıl ısınıyordu? Bu konuyu tartıştıkları meslektaşları, şüphelerini ifade ettiler. Ama onlar şüphelerinde haklıydılar. Çünkü Blankenship, 1992'de, 81 derece 52,6 dakika Güney paraleli ile 111 derece 18,1 dakika Batı meridyeninin kesiştiği noktada bir yanardağın gerçekten var olduğunu gösterdi.

Bu bölgede buzlar, 2 000 metre kalınlığındaydı. Herhangi bir arazi şekli göze çarpmıyor-

du. Ama kayalık zemin üzerinde, 650 metre yüksekliğinde sivri bir tepe olduğu radarla tespit edildi.

Manyetik ölçümler, bu dağın ve civarının manyetikçe zengin olduğunu gösteriyordu ki bu da, zaten volkanik kıyaların bir özelliği idi. Ölçümler konik bir yapının söz konusu olduğunu gösteriyordu. Bu koninin tepesinde, buz yatağının içinde, 50 metre derinliğinde 8 kilometre çapında bir çukuntu vardı. Buzlar eriyor ve buraya doluyordu. O halde bu volkan "buz yiyici"ydi.

Diğer ölçümler, dağın her metrekaresinin çevreye 10 ilâ 50 Watt enerji yaydığını tespit etme imkânı verdi. Bu enerji, yer kabuğunun çevreye yaydığı ortalama enerjiden 1 000 defa faz-

laydı. Bu durum, volkanın uykuda olduğunu, ama asla sönmemiş olduğunu gösteriyordu.

Buzulun girintili ve çıkıntılarında yuvarlak şekillenmeler olduğu anlaşıldı. Bu da, başka sıcak kraterlerin olduğunu gösteren işaret sayılabildi.

Antarktika'nın çevresinde başka yanardağlar da vardı. Erebus da bunlardan biriydi. O halde buzulun altında keşfedilen yanardağın, Antarktika'da bulunan tek yanardağ olmadığı kesindi.

Böylece, Antarktika'nın volkanik yapısı konusunda yeni bir sayfa açılıyordu.

*Science et Vie,
Haziran 1993'ten çev.:
Yusuf Dedeci*